

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —

Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.



Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 81

Sobota, 13. oktobra 1934

Leto IX

Jugoslovanski kralj Aleksander I. umorjen

Jugoslovanski kralj Aleksander I. je potoval v Francijo. Ze v Marseillu, ko je bival komaj deset minut na francoskih tleh, ga je med vožnjo z avtomobilom, dne 9. t. m., tik po četrtri uri popoldne zavratno napadel morilec ter ga smrtno ranil s tremi revolverskimi strelji, da je pol ure potem umrl na prefekturi, kamor so ga odpemili. Morilec je imel potni list na ime Peter Kelemen, trgovec iz Zagreba. Star je okoli 40 let; potni list je najbrže potvorjen. Atentatorja je smrtno obstrelil kraljev šofer, da je kmalu potem umrl. Policijski organ mu je zadal udarec s sabljo po glavi. Poleg tega je policija zaprla še dve sumljivi osebi, ki sta

se mudili na drugi strani kraljevega avtomobila. Oddanih je bilo osem streliv. Smrtno ranjen je bil tudi francoski zunanji minister Barthou, ki je poldruho uro pozneje umrl zaradi nagle izkrvavitve. Barthou je spremljal kralja v avtomobilu.

Poleg kralja in francoskega zunanjega ministra so bili težje ranjeni še general Georges in nekaj drugih pomembnejših oseb.

Umor je naravno povzročil med navzočimi in pozneje po vsem civiliziranem svetu vznemirjenje. V Jugoslaviji so povsod nastale takoj po strašni vesti spontane žalne manifestacije proti umoru.

Jugoslovanska vlada je, ko jo je obvestil o umoru pariški poslanik Spalajković, izdala oklic jugoslovenskemu narodu, v katerem je sporočila, da je kralj padel 9. oktobra t. l. ob 4. popoldne v Marseillu kot žrtev atentata.

Obenem je sporočila, da pride po členu 36. ustave na kraljevski prestol prvorojeni sin z imenom kralj Peter II.

Vlada in vojska sta položili takoj prisego novemu kralju. Narodna skupščina in senat pa sta bila sklicana na četrtek, dne 11. t. m., da istotako položita prisego v zmislu členov 59 in 42 ustave.

Kraljeva oporoka in regentska oblast

Beograd, 10. oktobra. Sestavljeno v kraljevskem dvoru na Dedinju 9. oktobra 1934 ob 20. uri.

Na povabilo Njegovega kraljevskega Visočanstva kneza Pavla so prišli v dvor: predsednik ministrskega sveta g. Nikola T. Uzunović, upravnik dvora g. Manojlo Lazarević in poveljnik kraljeve garde armijski general g. P. R. Živković. Prisoten je bil tudi prvi adjutant Nj. Vel. kralja divizijski general g. Mil. J. Ječmenić.

Njegovo kraljevsko Visočanstvo knez Pavle je sporočil prisotnim, da je od zunanjega ministra g. Bogoljuba Jevtića in maršala dvora g. Dimitrijevića prejel iz Marseilla brzjavno poročilo o atentatu na Nj. Vel. kralja Aleksandra I. in da je Nj. Vel. kralj podlegel.

Po tem sporočilu je Nj. kraljevsko Visočanstvo knez Pavle izročil predsedniku ministrskega sveta g. N. Uzunoviću v prisotnosti gori navedenih kuverto z napisom:

»To je lastnoročna listina, ki sem jo napisal na osnovi čl. 42 ustave kraljevine Jugoslavije od 3. septembra 1931. leta. Aleksander.

Gosp. ministrskemu predsedniku! Ta kuverta je zaprta in zapečatenjena z dvema pečatom iz rdečega voska, na katerih je vtisnjen grb kraljevega doma.

Predsednik ministrskega sveta g. N. T. Uzunović je v prisotnosti Nj. kraljevega Visočanstva kneza Pavla in gori navedenih odprl to kuvertu in v njej našel na modri poli konceptnega papirja akt, podpisan lastnoročno po Nj. Vel. kralju, in ki se glasi:

Sestavljeno 5. januarja 1934 na Bledu

Po svobodni volji in v svojem najboljšem prepričanju, da s tem najboljše služim interesom moje mile

domovine kraljevine Jugoslavije, svojega dragega naroda, kakor tudi mojega kraljevskega doma, odrejam na osnovi čl. 42 ustave kraljevine Jugoslavije, da vršijo v primeru, da prestolonaslednik iz razlogov, naštetih v čl. 41 ustave, ne more vršiti kraljevske oblasti, namestniško oblast:

1. Nj. kralj. Visočanstvo Pavle Karadjordjević.
2. Radenko Stanković, senator in prosvetni minister.
3. Dr. Ivo Perović, ban savske banovine.

Kot namestnika kneza Pavla določam armijskega generala Vojislava Tomića, komandanta mesta Beograda, kot namestnika g. Radenka Stankovića Jovana Banjanina, senatorja in kot namestnika dr. Perovića dr. Zeca, senatorja.

Ta akt sem napisal in podpisal lastnoročno v dveh originalnih izvodih, od katerih bo enega čuvala Nj. Vel. kraljica, drugega pa predsednik ministrskega sveta.

Oba izvoda tega akta sta vložena v ovoj in zapečatenjena z mojim pečatom. — Aleksander Karadjordjević, kralj Jugoslavije.

Temu protokolu se priloži pravkar navedeni akt od 5. januarja 1934. leta z Bleda.

Prečitali smo in overovili: Pavle s. r.; predsednik ministrskega sveta Nikola T. Uzunović; upravnik mesta Beograda Man. Lazarević; poveljnik kraljeve garde Pet. R. Živković; I. adj. Nj. Vel. kralja divizijski general N. J. Ječmenić.

Iz kabineta predsednika ministrskega sveta štev. 220 od 9. oktobra 1934. leta.

Kralj Aleksander je bil rojen na Cetinju 17. decembra 1888. Zaradi

bolehnosti očeta kralja Petra I. je postal 12. junija 1914 regent in vršilec kraljevske oblasti. Formalno je pa postal kralj Jugoslavije 16. avgusta 1921.

Njegov najvažnejši čin z ozirom na notranjo politiko je manifest z dne 6. januarja 1929, ki so ga izzvale gnile razmere v političnih strankah. Novi kralj Peter II. pa je bil rojen 6. septembra 1923.

Kralj Aleksander je bil nedvomno zgodovinsko markantna osebnost. Imel je svoje nazore, svoje prepričanje. Ena največjih njegovih zaslug za mednarodno politiko je bila politika miru, ki jo je zasledoval z zbliževanjem držav na Balkanu in prav njegova pot v Francijo je imela namen podpreti to politiko.

Razumljivo je, da je atentat vzemiril ves svet, razumljivo, da je tragika zgodovine, če pade kralj in obenem francoski zunanji minister Barthou, ki je kljub svojim sedemdesetim letom s tako vnemo in žilavostjo iskal sporazuma, da se ohrani mir.

Zalovanje za kraljem traja šest mesecev.

Truplo pokojnika so v sredo popoldne vkrcali na križarko »Dubrovnik«, in so ga prepeljali domov, kjer bo slovesno položeno k zadnjemu počitku.

Kljub tem žrtvam v kritičnem momentu smo uverjeni, da se bo nadaljevala mirovna politika. Ni še znano, kje ima umor svoj vzrok. Mogoče je morilec fanatik, mogoče umobolen človek, mogoče izžreban in poslan tja, da izvrši umor. Vse to je mogoče. Gotovo je pa tudi, da prav taki dogodki spominjajo k spravi med narodi in v narodih samih.

Delo za mir na Balkanu

Vidni predstavnik mirovne politike na Balkanu je pokojni kralj Aleksander. Po svetovni vojni je bila na Balkanu prava disharmonija med državami, ki jo je pospeševala predvsem revizionistična politika Italije. Med balkanskimi državami je vladala nestrpnost. Bolgarija, Albanija, Madžarska in deloma tudi Grčija so se zaradi tega nagibale k Italiji. Nevarnost je bila celo, da se Rumunija pridruži italijanski politiki. Grčija in Rumunija sta hoteli ščititi v zvezi z Italijo svoje interese dejansko proti revizionistom.

Prišle so nato balkanske konference, na katerih so oficijozno sodelovale balkanske države ter ustvarile temelje za zblizavanje.

Danes je položaj boljši. Rumunija je zanesljivo v taboru balkanske mirovne politike, Bolgarija je nedavno manifestirala, da hoče sodelovati v zvezi balkanskih držav in Albanija je sklenila z Jugoslavijo trgovsko pogodbo ter jela spoznavati, da spada po svojem položaju k balkanskim državam.

Ta preokret v politiki balkanskih držav je važno zgodovinsko dejstvo.

Položeni so temelji sporazuma med balkanskimi državami ter je želeli, da se politika sporazuma nadaljuje in da pride do iskrenega sodelovanja balkanskih držav in Balkan popolnoma preneha biti ognjišče svetovnih vojnih požarov.

Žalna seja Narodne skupščine in senata

V četrtek, dne 11. t. m. se je vršila skupna seja senata in Narodne skupščine. Poslanci in senatorji so prvi prisegli, nato pa so bili zapriseženi kraljevi namestniki. Sprejet je bil nato še predlog, da se pokojnemu kralju Aleksandru dostavi naziv »Višeski kralj Aleksander I. Zedinitelj«, nakar je bilo zasedanje skupščine in senata zaključeno.

Ostavka in imenovanje vlade

A. A. Po zaprisegi kraljevih namestnikov in Narodnega poslanstva je predsednik vlade g. Uzunović podal ostavko celokupnega kabineta. Kraljevo namestništvo je sklenilo, da ostane dosejanja vlada na svojem mestu.

Kapitalizem za Nemčijo

Nemčija išče denarnih zvez

Znani nizozemski kralj petroleja Deterding in guverner nemške državne banke dr. Schacht sta imela konferenco, na kateri sta se dogovarjala o nemškem monopolu za prodajo nafte, bencina in petroleja. Deterding se je pa obvezal, da preskrbi Nemčiji potrebne kredite.

Mednarodni kapitalizem se torej malo ozira na politiko vesil. Z zvezami s tujim kapitalom se Nemčija ojačuje.

Filip Uratnik:

Stare metode in novi povodi

(Povodom diskusije o zakonu o minimalnih mezdah)

V diskusiji o osnutku zakona o minimalnih mezdah, ki ga je izdal in v diskusijo predložil S. Uratnik, so se oglašili kritiki, dobronamerni in zlonamerni, taki, ki hočejo delavstvu dobro in drugi, ki hočejo uganjati demagogijo, eni, ki hočejo enotnost delavstva in drugi, ki to enotnost za vsako ceno razbijajo. Diskusijo pa je treba prav usmeriti in reči: eno je minimum plače, ki ga bo zakonodajalec v današnjih razmerah morebiti voljan priznati delavstvu, kar pa bo delavstvo hotelo doseči več, si bo moralo na terenu z močjo svoje organizacije, seveda, priboriti. S. Uratnik je kot pojasnilo svojega osnutka o minimalnih mezdah predložil tole razpravo v objavo v »Delavski Politiki (Op. ur.):

Nekateri ljudje še vedno smatrajo, da je za delavstvo in socializem najvažnejše rušenje delavskih organizacij, če ne drugače, od znotraj nazven.

O mojem načrtu so gotove intelektualke, ki se smukajo tudi okoli naših žen in deklet napisale in v kuverti poslale svoje mnenje, ki ga izražajo tako-le:

Preveden v konkretnost, se glasi: prepovedane so samostojne delavske akcije v borbi za delo in kruh. Prav tako delavstvo neke tovarne po tem predlogu nima nikake pravice samostojnih predlogov, marveč šele preko strokovnih organizacij (te intelektualke so torej proti strokovnim organizacijam. Op. ur.). Na ta način hoče g. Uratnik oz. Delavska zbornica prepričati prav voljo delavskega razreda, ki prihaja do izraza v borbenih akcijah.

To seveda ima tudi svoj namen — odvrniti delavstvo od direktne borbe na obratih, ki je edina sposobna vreči kapitalizem in prinesiti delavstvu uspehe v vsakdanjih potrebah. Delni uspeh trboveljskega štrajka je razburil reakcionarne duhove, ki skušajo s tako »kvazi-borbo« onemogočiti podobne slučaje. Zato odbijamo predlog v celoti iz sledečih razlogov:

1. Danes ni važno, da bi debatirali v delavski javnosti o pravilniku, ki ima tendenco, »da se obdrže obstoječe mezdne relacije«. Potrebno je namreč konkretno postavljanje vprašanja o spremembi obstoječih mezdnih relacij na terenu in borbi.

2. Konkretni načrt o minimalnih mezdah je v temelju reakcionaren, ker loči v mezdah žene, mladoletne in ostale po starostnih skupinah.

3. Izloči delavsko borbo na obratu, ki je edina v stanju privedi do uspehov.

4. Prepušča regulacijo mezd ustanovam, ki so po marksističnih pojmih zaščitnice kapitalistov.

5. Kodificira na fašistični način mezdno razmerje, v katerem ima besedo edino le kapitalist, ker se bo tudi eventualni najboljši zastopnik delavstva znašel vedno v razmerju 1 : 2.

Borbo za eksistenčni minimum je prenesti izza zelenih miz na obrat in ga konkretno formulirati v paroli »za zvišanje mezd«. Istočasno pa se postavlja na obratu in to v strnični borbi vsega delavstva, zahteva po zakonu o minimalnih mezdah.

Razven tega uganjajo demagogijo še gotovi ljudje, ki hočejo delavstvu zagotoviti Din 2000 mesečne minimalne plače, in ki zagovarjajo enakopravnost moža in žene tudi na ta način, da dajejo možu letno dve srajci, ženi pa eno.

Cene je skrnil steklenico v steno za opaž.

»Še vsak en požirek vode povrhu, da nam ne bo iz ust dišalo.«

»Gremo!«

Popadli so vsak svojo svetilko. Cene in Žagar sta si med potjo privezovala made. Rižnar in Dremšak sta se s hrbti uprla v polne gare, ker se je tir proti izkopu precej dvigal, na izkopu samemu je pa proti koncu zopet padal. Na to sta vozača najbrž pozabila in mesto da bi gare proti koncu zadrževala, sta jih še vedno rinila. Gare so se z lastno težo pognale naprej preko klanca in zdrvele po tiru navzdol proti notranjosti izkopa. Prepozno sta se vozača spomnila, da tu tira zmanjka in da morata gare zadržati. Tanko deščico, ki je bila položena koncem tira, so železna kolesa zdrobila in gare so se še za pol metra daleč pognala naprej čez tračnice, kar po zemlji.

Začul se je tresk, pokanje in zamolklo ropotanje. Gare so izpodbile podpornik, ki je stal koncem tira in nosil glavno stropno prečko. Podpor-

Prvo, kar je morda treba naglasiti, je, da dela zakone vlada, ne Delavska zbornica.

Pravi osnutek za zakon o minimalnih mezdah se ne izdeluje v Delavski zbornici, temveč v ministrstvu socialne politike. Delavske zbornice tega osnutku dosedaj ne poznajo in niso mogle dati nanj nikakega mišljenja. Če bi delavske zbornice na vesti, da se tak zakon izdeluje, mirno spale, bi jim nihče ničesar ne očital. One pa so mislile, da morajo problem do vseh podrobnosti proučiti, ker bi imel tak zakon za delavstvo velik, bodisi koristen, bodisi kvaren pomen, ako bi do njega prišlo.

V to svrhu je bilo treba proučiti na eni strani tozavedno obsežno zakonodajo drugih držav, na drugi strani pa proučiti dejanske mezdne razmere, ki vladajo pri nas.

Jasno je, da se vsega tega ne da izvršiti na shodih in da je to naloga urada zbornice. Uradi naše in tudi drugih zbornice so to delo dobro dovršili. Če samo povem, da smo si dobili podroben vpogled v mezdni sistem vseh naših industrijskih podjetij brez izjeme, — sem s tem označil, kako obsežno gradivo je zbrano pri zbornici za vse tiste, ki hočejo ta prolem resno proučevati.

Meni se je zdelo, da bom podal na najbolj kratek način zaključke, do katerih sem prišel, ako dam svojemu stališču obliko zakonskega osnutka.

Ta zaključek je bil samo zaključek mojih gledanj na problem, ne pa mišljenje zbornice. Osnutek sem predložil posebnemu odseku v naši zbornici, v katerem so bili zastopani vsi zbornični klubi. V tem odseku so bili osnutki izpopolnjeni in spreminjeni, niso pa bili zaključeni. O stvari so razpravljale tudi druge delavske zbornice in Centralno tajništvo delavskih zbornic. Pri tem se je ugotovilo, da mnenja o teh stvareh med delavstvom niso enotna.

Zato se je sklenilo, da se ima otvoriti o tem v okviru delavskih organizacij najširša diskusija.

Naša zbornica je poslala svoje predloge vsem delegatom svojega plenuma in vsem strokovnim organizacijam, v namenu, da se pojmi o tem dalje bistrijo, da homo mogli podati, če in kadar homo k temu pozvani, k stvari res mnenje, ki bo delavsko mnenje.

Iz vsega tega sledi, da ni res, da bi bilo odposlano v tej zadevi dosedaj na merodajno mesto sploh kako mišljenje Delavske zbornice. Mišljenje Delavske zbornice se izdeluje. Delavske organizacije so bile naprošene, da pri tem sodelujejo. Niso pa bile naprošene zato, da sodelujejo brez proučevanja dejstev in potom demagogije po shodih, če mogoče pred neodgovornimi in neorganiziranimi ljudmi. Tako rešujejo za delavstvo važna vprašanja samo ljudje, ki nimajo vesti.

Iz zlonamernega mišljenja raznih kritikov (ki hočejo ustvarjati zrago in uganjati demagogijo) se vidi, da mešajo med seboj dve docela različni stvari.

Eno je

določanje minimalnih, to je najnižjih mezd potom oblasti, drugo je obvezno in splošno določanje vseh mezd potom oblasti ob istočasnem izključevanju udeleženosti svobodnih strokovnih organizacij.

Obstoja opasnost, da ti dve stvari — ki sta v bistvu popolnoma različni — pomešajo. Zato je treba jasno in glasno reči, da sta to dve stvari.

Z minimalno mezdo se določi najnižja meja, pod katero mezda ne sme pasti. Navzgor pa se v tem primeru ne postavlja nikake meje za delavske mezde.

Delavstvo si more izvojevati s pomočjo strokovnih organizacij boljše mezdne pogoje, ako ima za to moč. Ni res in pod-

tikanje je, če Zveza trdi, da radi zakona o minimalnih mezdah ni mogoče zboljševati delavskih mezd ali pa stremeti po idealih, — kakor je popolno izenačenje moških in ženskih mezd. Zakon o minimalnih mezdah, kakor je bil od mene zamišljen, bi marsikaki ženski, kakor bomo kasneje videli, plače zboljšal. Zboljšanje plač moških rodbinskih poglavarjev bi koristilo tudi ženam. Zakaj žene in možje žive v večini primerov, kjer gre za večje moške plače, s temi plačami skupno v rodbinah, ker so po našem predlogu moške mezde v glavnem tam večje, kjer je podana verjetnost, da gre za mezde rodbinskih poglavarjev. Koncem koncev zakon o minimalnih mezdah nikakor ne brani, da bi se nadaljevala prizadevanja za povišanje ženskih mezd na višjem nivoju.

Če smo se odločili v svojem načrtu računati s sedanjimi dejansko postoječimi razlikami, smo storili to končno zato, ker smo se bili izenačenja na nižjem nivoju, od česar bi imeli škodo vsi, možje in žene. Ni logično, če se opozarja na možne slabe posledice stopnjevanja mezd po starosti, pri čemur se prezre, da tako stopnjevanje v glavnem že sedaj obstoja, istočasno pa se mi zamerja, zakaj nisem osvojil v tem pogledu še opasnejšega sistema rodbinskih doklad.

Še enkrat naj povdarim, da sem za sedaj

proti obveznemu normiranju delavskih mezd

in da so vse iz nasprotno predpostavke sledeče kritike navadno podtikanje.

Pravim za sedaj, ker sem v načelu za tako normiranje.

V načelu štrajki in izpori niso nikak ideal. V načelu bo moral priti enkrat čas, ko se mezde ne bodo uravnavale po pravici močnejšega, ampak z močjo države. Tak sistem pa je mogoče le v državi, ki ima vpogled v vse gospodarstvo, ki z njim razpolaga in zanj odgovarja.

Zakon o minimalnih mezdah si mora postaviti mnogo skromnejše cilje.

Sodrug Krekić navaja v svoji knjigi »Radnička nadnica«, do kakih mezdnih anomalij smo prišli danes vsled brezposelnosti. Gozdni delavci love v reki Drini cel dan brez hrane za osem dinarjev hlode iz vode. V »Jutru« smo sicer čitali, da pri nas tega ni. Jaz pa poznam mnogo primerov, ko se dela tudi pri nas težko delo ves dan za Din 10! Najtežje sta prizadeti pri tem gradbeni in lesna stroka. Pri sami regulaciji Ljubljane sredi Ljubljane se je nudilo za težko delo mezde od 24 do 30 Din na dan; to za težka sezonska dela, kjer je treba dati eno tretjino zaslužka za oskrbo tekom zime na stran.

Iste pojave opažamo tudi v tekstilni, zlasti v pletilni stroki. Tu so zlasti v Prekmurju mezde neverjetno nizke. Zaslužki po 150 do 200 Din niso v tekstilni, zlasti pa pletilni industriji nikaka redkost.

To so tudi v sedanjem mezdnem sistemu nezdravi izrodki, do katerih prihajamo po načelu, da pada cena vsakega blaga, ki ga je trenutno preveč na trgu, daleč pod pravo vrednost. Težko je, če je to blago delovna sila.

Vsaka akcija strokovnih organizacij mora tu popolnoma odpovedati. Organiziranim delavcem po mestih prevzemajo dela podjetniki in neorganizirani delavci iz dežele. Družinske očete spodbivajo samski delavci, ki lahko ceneje delajo in delavci, ki so zaposleni deloma v kmetiji in delajo zato nadurno. Tu je treba konkurenco zaustaviti. Tega ne uvidevajo samo delavci, temveč tudi podjetniki.

Zakon o minimalnih mezdah že zato ne more imeti nič skupnega s kakimi prekucijami obstoječih razmerij. Teh razmerij se s papirjem sploh ne da menjati.

Z zakonom se dajo zatreti le izrodki, ki so tudi po pojmovanju sedanjih nosilcev politične in družabne moči, le nezdravi izrodki. To nam lahko zakon o minimalnih mezdah da in ne več.

(Konec prihodnjic.)

Tone Maček:

108

Slučaj Kumberger

Ceneta je stresel mraz:

»Hm, kako je potegnilo sem od jaška. Tam notri se človek peče pri živem telesu, tu pa komaj, da bi se v plašč zavil.«

»Zato ni čudno, da sem vedno prehlajen,« je pritrdil Petrin.

Cene se je nečesa spomnil. Skočil je k podporniku, na katerega je bil obesil svoj suknjič in je potegnil iz njegovega žepa črno steklenico. Najprej jo je sam nastavil na usta, nato pa jo je ponudil še tovarišem.

»Vsak en požirek. Proti prehladu.«

»A, po to si tekel prej k Birtiču?«

»Pa se res prileže.«

»Kar nekam bolj korajzen človek postane. Sedaj bo pa že spet šlo nekaj časa.«

Ostalo je v stekleničici še za pol kozarčka ruma.

»Pa skrij, da paznik ne zaloti. Saj veš, da v jami ne smemo piti.«

nik se je prevrnil po prostoru, dolga krhka prečka se je čez sredino prelomila in z ropotom padla na tla, za njo pa opažne deske in krajci, ki so sloneli na nji. Tedaj pa se je vsula izpod stropa neprodirna zavesa razbeljenega kamenja, gruščica in drobne sipe, ki je na zraku vidno zažarela, razširjajoč jedek in razjedajoč dim, nasičen z ogljikom.

Dremšaka, ki je bil prvi hip skočil naprej, misleč dvigniti podpornik in ga postaviti nazaj pod prečko, je zasip prehitel in padajoča prečka ga je prignječila k tlom ob steni, kjer je na četvercah čepeč držal na hrbtu ogromno težo, ki mu jo je deloma pomagala prenašati prelomljena prečka. Osvoboditi pa se ni mogel, ampak je moral mirno gledati, kako se zasip okrog njega vedno bolj dviga in ga vedno bolj zapira.

Rižnar je za hip obstal, kakor okamenel. Od spredaj izza pročelne stene je slišal obupno klicanje Čeprlinovega Ceneta in Žagarja, ki sta se za ganjala kvišku in skušala zdaj tu zdaj tam preplezati visoko bariero zasipa, ki jima je zaprl izhod. Pa

komaj sta z muko izvlekla noge iz oklepajoče ju mase in se povzpela do vrha, kjer je pod stropom še ozek trak prostornine nudil rešitev, že se je utrgala v črni višini nova gmoča, ki ju je s hruščem pognala nazaj in spet do pasu zasula.

Rižnar je ko brezumen stekel v rov. Čeprlinov Miha in Petrinar Janez sta ravno prihajala s polnimi garami. Na Rižnarjevo kricanje sta jih pustila sredi rova. Miha se je po trebuhu splazil pod nizkim stropom preko njih. Janezu je naročil:

»Hitro teci na sosedne etaže po pomoč!«

Na izkopu je bilo strašno. Vse je zastiral gost dim. Plin ni dal dihati. Vročina strašna. Tu in tam so se pojavljali po zasipu plavkasti ognjeni jeziki.

»Gasiti bi bilo treba!«

»S čim? Zunaj je še pol sodčka vode. Če bi imeli močno brizgalko.«

Dremšak je kričal, prignječen ob steno, kakor lisica v — pesti. Od ostalih dveh se je slišalo iz ozadja samo še stokanje.

(Dalje prihodnjic.)

Nemirna Španija

Reakcija slavi Pyrhovo zmagó

Splošna stavka je te dni še vedno trajala. V severnih pokrajinah in deloma drugod se še vedno vrše boji. Po glavnih mestih je gibanje zadušeno z vojaško silo, ni pa Lerrouxov teror uspel po deželi in se moti, če misli, da bo v službi reakcije pomiril narod, ki je s krvjo priboril republiko in politične pravice.

Titulescu zopet rumunski zunanji minister

Med predsednikom rumunske vlade Tatarescujem in Titulescujem so se nesoglasja, ki so se nanašala na notranje razmere (udeležba mlajših liberalcev v vladi in na vodilnih upravnih mestih), poravnala. Titulescu je zopet sprejel zunanje ministrstvo v obnovljeni vladi.

Doma in po svetu

Mestne občine in delavci. Ni dvoma o tem, ali ima delavstvo interes na občinah ali ne. Zakaj občina je v najtesnejši zvezi z vsakim gospodinjstvom, ker spada v nje področje skrb za prehranjevanje, zdravstvo, šolstvo, snago, zdravstvenost stanovanj in sploh vse, kar se tiče socialnega položaja občanov. Zato je interes delavcev na občinskih upravah prav tako važen kakor v posamezni rodini. Velik interes ima pa delavstvo zlasti v mestnih občinah tudi na gospodarski politiki. Občina je največji podjetnik. Zato prav občina lahko mnogo vpliva na splošne delovne in mezne pogoje v občini in okolici. Občinsko gospodarstvo mora s svojimi gospodarstvi dajati dober zgled privatnim podjetnikom tako z ozirom na mezne kakor tudi delovne pogoje. Važno je tudi, kako se fruktificira občinsko imetje. O vsem tem sklepa občinska uprava, v kateri delavski glas lahko zaleže. Volitve v mestne občine se bodo bržčas vršile še pozneje. Delavstvo ima še nekaj časa, da se pripravi nanje. Občinske volitve so javne, javni so tudi interesi vseh občanov. Nikogar ne sme biti sram, da svoje interese zastopa javno pri volitvah. Nihče nima pravice kratiti volilcu te pravice, ker ga štiti zakon o svobodnih volitvah. Delavstvo po mestih in okoliških občinah, ki se še pred volitvami priključijo mestnim občinam, naj se skrbno pripravi, da bo primerno in dostojno čuvalo svoje interese v mestnih občinah.

Mednarodna železničarska konferenca se je sestala 10. t. m. v Dubrovniku. Udeležilo se je 250 delegatov iz 29 držav. Razpravljajo o raznih tehniških izpopolnitvah, prilagoditvi posameznih vozniških redov mednarodnemu merilu in o vozniških tarifah.

V Bolgariji je bilo na smrt obsojenih 50 komunistov. Vse prošnje za njih pomilostitev so bile odklonjene in se vsak čas pričakuje izvršitev obsodbe.

Karl Kautsky se preseli v Prago. Stari socialistični teoretik Karl Kautsky, ki dočaka dne 16. t. m. 80. leto starosti, se preseli v svoje rojstno mesto Prago. Karl Kautsky je nad 30 let živahno sodeloval v socialnodemokratskem gibanju kot teoretik. Urejeval je tednik revije »Die Neue Zeit« v Nemčiji. Kautsky se je dolgo let boril proti revizionizmu in oportunistu. Šele v zadnjih petnajstih letih je jel upoštevati razmere, ki so nastale v razvoju ter zagovarjal aktivno in pozitivno sodelovanje v politiki. Prepričan pa je bil, da le zavedno delavstvo doseže uspehe.

Protinemska demonstracija v Londonu. Na palači nemškega poslaštva v Londonu je v ponedeljek popoldne nenadoma zaplapolala ogromna zastava z napisom: »Osvobodite Thälmana!« (znanega voditelja nemških komunistov). Moral je nekdo priplezati po strehi od sosednje hiše, da jo je razvil. Policiji se je po daljšem trudu posrečilo zastavo odstraniti.



Popolen učinek
dosežeš samo tedaj,
če raztopiš Persil
v mrzli vodi

Persil varuje perilo

Za namakanje perila vzemi Henkol

S seje vodstva čehoslovaške socialno demokratske stranke

Za nadaljevanje koalicijske politike

Dne 6. t. m. je imelo vodstvo čehoslov. soc. dem. stranke sejo o nadaljnji socialistični kolaboraciji v vladni večini in delovnemu programu v parlamentu. Seji je predsedoval predsednik poslanec s. Hampl. Poročali so minister s. Bechyne o upravni reorganizaciji in gospodarsko-političnem programu, minister s. dr. Meissner o socialni skrbi, zasilnih delih in podpiranju nezaposlenih, poslanec s. Pik o političnem položaju vobče.

Z drugimi resolucijami je bila soglasno sprejeta tudi politična resolucija, ki navaja:

Uvajanje diktatur, odprava svobodin in pravic delavskega razreda so znaki prehodne dobe, ki kažejo na temelje starega političnega reda. V njih službi so vsa politična gibanja, ki zlorabljajo z geslom imperalizma, avtoritarnih režimov, šovinizma in drugačnimi metodami bedo

krize v ta namen, da hujskajo ljudstvo proti demokraciji in socializmu. Te svetovne razmere in tudi izredne razmere v naši republici, so določale taktiko čehoslovaške socialne demokracije. Zunanja nevarnost reakcije in nevarnost imperialističnih revizionistov je stranko prisililo, da se je zavzemala za brambo države. Strankino vodstvo odobrava taktiko in politiko stranke, ki je v zvezi s socialističnimi strankami in odkritimi elementi demokracije uspela, da je v republici preprečila vsa ekstremna in vratolomna stremjenja, ki bi bila lahko ogrožala mlado republiko. Vodstvo stranke izreka svojim članom v vladi zaupnico. Vendar je prej kakor slej potrebno, lotiti se problemov o krizi odločno in s pozitivnimi ukrepi. Delovati je tudi treba za hitrejše gospodarsko sodelovanje s Slovaki in karpatsko Rusijo v smislu zgodovinskih stikov.

Maribor

Slaba frekvenca mariborskega mestnega kopaljšča. Uprava mestnega kopaljšča je stavila listom na razpolago statistične podatke o obisku kopaljšča v času od 1. avgusta do 30. septembra t. l. Podatki so zanimivi, ker kažejo, da se mariborsko prebivalstvo nerado koplje. So pa seveda tudi taki, ki bi se radi kopali, pa nimajo denarja. V dobi od 1. avgusta do 30. septembra je bilo izdanih skupaj 4300 kopeli raznih vrst, kar odgovarja tedenski frekvenci 480 oseb, od teh odpade na parne in na vročezračne kopeli 97 (70 moških in 27 žensk), kadne kopeli pa 383 in sicer I. r. 110, II. r. 162, III. r. 111 oseb. Na en kopalni dan uporabi parno kopaljšče 28 moških in 27 žensk, kadno kopaljšče I. r. 24, II. r. 26, III. r. 25 oseb ali skupaj 140 oseb. K tej statistiki bi dodali še to-le: Kopaljšče je sedaj preurejeno. Izboljšane so razne naprave, potrebno pa bo urediti še to in ono, da bo odgovarjalo.

Počastitev spomina pokojnega kralja. Minuli torek se je vršila prva seja mestnega sveta mariborske občine. Med sejo je pripela vest o atentatu v Marsellu. Takoj je župan sejo prekinil. — V četrtek, dne 13. t. m. se je vršila v mestni posvetovalnici žalna seja mestnega sveta za pokojnim kraljem. Ob tej priliki so bili ustavljeni vsi obrati in trgovine zaprte, na Glavnem trgu pred mestnim magistratom pa se je zbrala velika množica ljudi, ki je nemo prisostvovala žalni manifestaciji.

Imenovanje novih članov mestnega sveta. Ker sta bivša občinska svetnika gg. Franjo Peric in dr. Pavel Strmšek odstopila, prvi radi imenovanja za ravnatelja mestnih podjetij, drugi pa, ker je bil premeščen v Mursko Soboto, sta bila te dni imenovana nova člana mestnega sveta in sicer Ivan Slavinc, trgovec in Joža Malenšek, učitelj v Mariboru.

Pevski koncert pekovskih pomočnikov, ki je bil določen za soboto, dne 13. t. m., je preložen na nedoločeni čas.

Krojaški pomočniki proti konfekcijskim delavnicam in trgovinam. Že dalje časa občutijo krojaški mojstri, z njimi vred pa tudi pomočniki, občutno konkurenco s strani trgovcev s konfekcijo, ki so si uredili lastne delavnice, ali pa oddajajo delo malim mojstrom in brezposelnim na dom proti naravnost smešno nizki nagradi. Pravimo nagradi, ker to kar dobivajo pomočniki in teh konfekcijskih delavnicah ali pa posredno pri svojih mojstrih za izvršeno delo, je tako malenkostno, da ne zasluži imena mezda.

Na ta način izkoriščajo konfekcionarji i pomočnike i mojstre, potiskajo pa tudi mezde pomočnikov v obrtnih delavnicah navzdol in škodujejo krojaški obrti na splošno, ker ji odvzemajo stranke. Seveda bi bilo prav, da bi trgovci sami nehali s konfekcijskimi delavnicami. Trgovec je trgovec, ne pa krojač. Ni pa pričakovati, da bodo to storili, ker jim je to velik vir dobička, katerega se bodo prostovoljno gotovo neradi odrekli. Potrebne bi bile zakonite mere v zvezi s krojaške obrti. Nekaj pa bi lahko storili mojstri in pomočniki sami, če bi odklonili delo v konfekcijskih delavnicah, ali pa delo na dom, ki se jim ponuja pod tako sramotno nizki tarifi. Pri sebi moramo začetni najprej. — **Krojaški pomočniki.**

Protij trpinčenju živali. Mestno poglavarstvo Maribor opozarja prodajalce perutnine na Naredbo o odvračanju in trpinčenju živali, glasom katere je prepovedano perutnini vezati noge ali jo nositi z navzdol visečo glavo. Na trgu mora biti perutnina v prostornih kletkah ali košarah z mrežo, ki so zadostno nastlane. Skrbeti se mora tudi, da živina ne trpi žeje, ter jo je treba od časa do časa napajati. Proti kršilecem cit. naredbi se bo postopalo po obstoječih predpisih.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Razprave radi razlik v Ljubljani

Nastop dr. Mileve, pravnega referenta direkcije

Minulo soboto so se zopet vršile številne razprave v tožbah vpkojenih železničarjev in vdov za razlike, ki jih dolguje železniška uprava iz leta 1923-24. Železniška uprava je bila zastopana po državnem pravobranilstvu in pravnem referentu dr. Milevi. Medtem je direkcija večino razlik že izplačala, v kolikor je dobila pred razpravo dostavljene tožbe. Pa tudi pri zadnjih izplačilih je poslala direkcija samo ostane razlik s 5% obrestmi za tri leta od zadnjih 70% razlik, tako da se je vršila razprava predvsem radi dolžnih ostalih obrestmi za že izplačanih 30% razlik in za odtegljaje v bolniški fond, ki jih vpkojeni železničarji iz Maribora tudi ne priznavajo, ker niso več člani fonda. V nekaterih tožbah pa je iztožena razlika tudi za 2 meseca, avgust in september 1923, za katera direkcija ni nobenemu železničarju izplačala razlike. Medtem je bila v Ljubljani, kjer je bila zastopana s strani Zastopnik železničarjev pa si je radi tega nastopa dr. Mileve pridržal daljne korake za nadzorstveno pritožbo pri nadrejeni oblasti. Razprave radi razlik je sodišče preložilo, da se bo med tem točno ugotovilo, koliko je železnica med tem plačala in v koliko so upravičeni medsebojni ugovori. Nova razprava bo razpisana pisмено.

Trbovlje

Velik shod rudarjev v Trbovljah in Hrastniku

Obračun z demagogijo

Ker se bližamo 15. oktobru, s katerim dnem bi naj stopila v veljavo nova mezna pogodba, so bila sklicana v revirjih TPD velika rudarska zborovanja, na katerih so delavski zastopniki II. skupine, ZRJ in JSZR poročali o dejanskem položaju meznega gibanja rudarjev, ki je nastalo s posredovanjem g. ministra za šume in rude.

Zborovanja so bila izvanredno dobro obiskana, kar znači, da se rudarji zanimajo za svoje interese, in so vzlic navzočnosti pripadnikov raznih strokovnih organizacij potekla veličastno, dostojno in disciplinirano.

Izbrpna poročila, ki so jih podali za II. skupino s. Pliberšek Franc, za Zvezo rudarjev s. Jurij Arh in za JSZR Lešnik Alojz, so vplivala na rudarje tako učinkovito, da so soglasno sprejeli važne sklepe glede zaključitve meznega gibanja v korist rudarjev.

To je tem bolj značilno, ker so takozvani »nacionalni« elementi po rudarskih revirjih uganjali nečuvno demagogijo proti zaupnikom II. skupine in predstavnikom razrednih rudarskih organizacij. Posluževali so se ti »nacionalni« hujskači najgrših podlosti ter s tem meznim gibanjem kovali svoj politični kapital.

Najbolje je, da s temi »nacionalnimi« elementi obračunajo rudarji sami. Značilno je tudi to, da so sklicatelji rudarskih zborovanj pravočasno opozorili »narodne«, da naj za isti čas, ko se bodo vršili sestanki rudarjev glede meznega gibanja, ne sklicujejo svojih zborovanj. Kakor nalašč, so sklicali v nedeljo »narodni« v Trbovljah dopoldan zborovanje na prostem, na katerega so z velikimi letaki vabili rudarje iz Trbovelj, Zagorja in Hrastnika, ob istem času ko se je vršilo rudarsko zborovanje v Delavskem domu.

V Delavskem domu je bila nabito polna dvorana s čez tisoč pet sto rudarji.

nasprotno je bilo pa na nacijskem shodu, za katerega so raztrosili tisoče letakov, reci in beri 100, največ 120 ljudi, med katerimi ni bilo 30 rudarjev, pač pa pazniki in taki, ki se jim ljubi demagogije. Na nacijskem »shodu« se niso reševala vprašanja, kako voditi boj za zaključek meznega gibanja v korist delavstva, pač pa se je zopet toliko po zaupnikih in se je sprejela resolucija, naslovljena na Rudarsko glavarstvo, da se naj razpusti zaupnik II. skupine, ki so bili pri zadnjih volitvah izvoljeni z veliko večino glasov. Pri tem se je zopet odkloval neki gospod Bučar, ki ga ima rudarsko delavstvo v Drobnem dolu v spominu.

Z odločnim nastopom rudarjev na shodih II. skupine je odzvonilo vsem, ki so pri borbi za rudarske pravice igrali vlogo opazovalcev, odzvonilo je tudi tistim, ki so iskali po revirjih volilne glasove, in končno je tudi odzvonilo vsem, ki so si in si še hočejo graditi svoje »nacionalne« organizacije na demagogiji in blatenju delavskih zaupnikov. Odnegli so iz tega meznega boja, kjer je trpelo rudarsko delavstvo s svojimi zaupniki, in pri katerem so igrali »nacioni« nepopisno demagogijo, pečat sramote, ki so si jo zaslužili. Mislimo, da je ta polomija »nacijev« v Trbovljah dovolj tudi gospodom v Laškem in Ljubljani.

Rudarsko delavstvo je s svojim nastopom odločno obrnilo hrbet opazovalcem in demagogom ter zahteva, da se še vršijo razprave, katere se bodo do 15. oktobra tudi vršile, zahteva ureditev kolektivne pogodbe na podlagi trimesečnega obojstranskega odpovednega roka.

Naj živi pošten boj za delavske pravice. Zato: Doli z opazovalci, demagogi in koristolovci!

Obsojenje obrekovanje. Ob zadnji glavnici stavki v Trbovljah so znani ljudje trosili po revirju o delavskih zaupnikih in zlasti o načelniku II. rudarske skupine sodruhu Pliberšku podle laži, da ga je Trboveljska premožokopna družba podkupila. Obrekovali so ga, da ga je podkupila za 10.000 Din in je šlo to od ust do ust, tako, da so nazadnje že trdili, da ga je podkupila za 40.000 Din. Ljudje vedno radi verjamejo laž, pa naj bo še tako bedasta in tako je s. Pliberšek, ki je bil tekom gladovne stavke noč in dan na nogah in se trudil za čim ugodnejšo rešitev spora, imel za hvaležnost to, da je tiste dni v obeh nerazodnih ljudi veljal za izdajalca delavcev. S. Pliberšek je bil prisiljen, da napravi konec temu obrekovanju in je zoper razširjevalce teh laži

vložil tožbo pri sodišču v Laškem in jim s tem dal priliko, da svoje laži tudi dokažejo. Nobeden izmed toženih, niti Dominik Bastić, pa ni niti poskusil nastopati kak dokaz resnice, da bi bila TPD s. Pliberška na kakršenkoli način podkupila ali da bi bil on izdal delavstvo. Vsi so samo tajili, da bi bili kaj takega govorili. Vendar se je pa s trem obdolžencem s pričami dokazalo, da so res to neresnico razširjali ali jo odobrvali, in so bili kaznovani vsi trije obdolženci — med njimi tudi Dominik Bastić — z občutnimi kaznimi. Škoda je, da roka sodnijske pravice ne more zgrabiti pravih krivcev, temveč samo nepremišljene razširjevalce takih obrekovanj. Pravi povzročitelji takih laži se skrivajo v ozadju in gonijo nepremišljene ljudi v kazni in v nesrečo.

Kranj

Krščanski specialisti, pardon »socialisti«, hočejo biti za vsako ceno predstavniki delavstva. Imajo pa seveda smolo, kakor se obrnejo. Ker je pri zadnjih volitvah v Del. zbornico kranjsko delavstvo volilo 75 odstotkov rdeče, je gospode klerikalce začela stvar skrbeti. Kaj bo z našimi dekletki in fanti iz naših trdno klerikalnih vasi, ki hodijo na delo v Kranj? Saj bodo ti preklicani in propadajoči marksisti vse speljali v svoji tabor! S tem pa je v nevarnosti naša vas! Takoj so začeli izdajati »Gorenjca«, ki je zagrmel na marksiste, kakor da nameravajo jutri prevzeti vse skupaj v svojo upravo. Mi smo se začeli ozirati okrog sebe in se spraševali: »Kaj nas je res že toliko, da ima »Gorenjec« tak strah?« Kar ponosni smo postali. Krščanski socialci pa so dobili nalogo: »Hajdite v Kranj, kaj pa čakate, ali ne vidite, da imajo rdeči že vse v rokah, naš »Delavski dom« stoji pa prazen! Na vsak način morate spraviti skupaj nekaj članov!« In šli so v Kranj! O, velikokrat so šli in stalo jih je, veliko stalo. Kam so pa hodili? I, kam, v »Iko« vendar! Kaj pa so delali tam? Zvedeli so, da to podjetje namerava znižati plače, pa so mislili: »Sedaj ali pa nikoli. Delavci bodo za organizacijo, če jim obljubimo, da jim rešimo plače in da jih celo še zvišamo in sklenemo kolektivno pogodbo.« In začelo se je — pa tudi končalo! Končalo pa se ni tako, kakor so tovariši obljubovali delavstvu, niti tako kakor so želeli. O seveda! Udarili so na radikalne strune, češ: »Delavstvo mora videti, da imamo korajžo in da smo mi pravi tiči, potem bo pa vse drvelo od marksistov k naši firmi.« Toda imeli so smolo, kakor smo že v začetku omenili. To kar je bilo podpisano dne 4. oktobra, o čemer poroča »Slovenec«, je bilo dogovorjeno že na prejšnjih razpravah. Sklenitev kolektivne pogodbe (kar je bilo glavno, za kar so stavkali), se preloži na poznejši čas. No, kakšen je rezultat? Kolektivne pogodbe ni, da ne omenim izgube na zaslužku, ki so ga delavke za časa stavke utrpeli. Za svojo polomijo skušajo naiti krivce, zato v zadnji svoji »Pravici« pišejo, da so marksisti, ki imajo svoje gnezdo v tovarni Semperit, vsega krivi. Češ: Marksisti niso zbirali za stavkujoče v tovarni Ika! O tovariši, kakšen »ferajn« pa ste vendar? Prvi dan stavke že zbirate in prosjačiti za stavkujoče. In kje zbirate? Pri trgovcih in tovarnarjih! Radi bi videli, da bi tudi mi zbirali med našimi člani. Seveda denarci bi vam prav prišli. Mi bi za delavke, ki so bile v boju, tudi zbirali, ampak tovariši, objavite, koliko je dala vaša organizacija za stavkujoče iz svoje blagajne (brez zbirke), torej iz prispevkov, ki so jih članice plačevale. Da bi pa mi zbirali denar zato, da vi svojega v organizacijski blagajni priložite za razbijanje naših organizacij, taki »pepčki« pa nismo. Nam se zdi, da organizacija, ki ne izplačuje nikakih brezposelnih podpor, mora imeti denar, in sicer mnogo denarja. Iz teh razlogov »ljubi« tovariši, nismo mi zbirali, ker smo vedeli takoj, da hočete svoj denar v »kasi« priložiti za druge svrhe! Toliko, da se razumemo!

Članski sestanek »Svobode«, kateri se je vršil dne 7. oktobra, je bil sijajno obiskan. S. Pravst je otvoril sestanek, pozdravil navzoče in se zahvalil za polnoštevilni obisk. Za njim je poročal s. Kerč o poteku 18. kongresa »Svobode«, ki se je vršil dne 9. septembra v Ljubljani. Končno pa je s. Vehove poročal o pomenu in ciljnih naše kulturne zveze in dolžnosti vsakega posameznega »Svobodaša«. — Naša kulturna organizacija si je tudi za v bodoče stavila kot glavno nalogo: izobraževati delavstvo. Prirajala bo predavanja, diskusije, delavske šole, igre, prosvetne večere itd. Veliki udarec za nas je samo to, da nimamo nobenega pevovodje. Radi tega smo morali s pevskim zborom prenehati, upamo pa, če bodo člani agilni, da ne bomo ostali dolgo brez njega. Pokazalo se je, da se je z otvoritvijo nove društvene dvorane začelo tudi novo življenje »Svobode«.

Ptuj

Novi zakon o mestnih občinah

je v veljavi, čakamo torej volitev. Zanima nas tudi, kako bo s priključitvijo okoliških občin.

To je na vsak način potrebno, četudi se slišijo glasovi, ki nasprotujejo združitvi. Delavstvo zunaj mesta dobro ve, kako ga okoliški župani pošiljajo v mesto iskat dela in podpore, namesto da bi to preskrbeli sami.

Na teritoriju občine Breg n. pr. je tovarna Petovija, doklade dobiva imenovana občina, ki pa nima smisla za pomoč brezposelnim.

Absurdno je slišati, da graščina grofa Herbersteina leži na tkzv. Zgornjem Ptuj, torej malone v sredini mesta, in je vendar prideljena občini Grajena...

Slovenski izseljenci se vračajo iz Francije

Beda in obup

Te dni je naše uredništvo prejelo iz Francije pismo te-le vsebine:

»Sporočamo Vam, da bomo v kratkem prispeli v Jugoslavijo. V Franciji ni več mesta za izseljence in jih francoske oblasti kar v trumah pošiljajo nazaj odkoder so prišli. Vsak teden — že od maja meseca — odhajajo vsako sredo celi transporti delavstva nazaj na Poljsko. Med izseljenci vlada strahna zbežanost in potrlost. Seboj sme vzeti vsak izseljenec, če je samec 30 kg prtljage, družina pa 50 do 100 kg.

Za starostno zavarovanje smo plačali v teku desetih let 5800 frankov. Kaj bo s tem denarjem tudi ne vemo.

Predno odideš in dobiš obračun, ti pride posebna komisija, ki pregleda stanovanje. Od vsake od žeblika izvrtna luknjice v zidu ti zaračunajo 10 centov, ako je počena ena opeka v hišnem tlaku 10 centov, ako je poškodovan štedilnik 5 frankov. Kdor pa se kaj postavi po robu, mu jih ... Zadnje čase smo slabo zaslužili, saj se je delalo samo 7 do 8 shtov na 15 dni.

Prvi transport Slovencev iz Lenze je odšel od tu v maju. Ti so imeli vačon, kamor so spravili pohištvo, ker je bil poslan

Ne samo v interesu delavstva, temveč sploh v interesu splošnega gospodarstva je združitve oz. priključitve vsaj tu naštetih bližnjih občin k mestu.

Delo brezposelnih pri regulaciji Grajene se še vedno nadaljuje. Zvišala se je tudi mezda družinskim očetom na Din 18.— (prej 15.—) dnevno. — Mnenja smo, da Din 20.—, kot je bilo prvotno, ni preveč za preživljanje številne družine.

Pričetek predavalne sezone pri »Svobodi«. Prosvetni odsek »Svobode« v Ptuj bo tudi letos priredil celo vrsto predavanj, ki se bodo vršila po večini ob četrtkih s pričetkom ob 19.30 uri zvečer v društvenih prostorih »Svobode«, Panonska ul. 5. Razpored predavanj je tak-le (v oklepaju je naznačeno ime predavatelja): 13. X. Ob 20 letnici izbruh svetovne vojne (s. Kovač); 18. X. Japonska, skiopt. predavanje (s. dr. Šegula); 25. X. Socialna zakonodaja (s. dr. Reisman); 3. XI. Tuberkuloza iz medicinskega vidika (g. dr. Štuhec); 8. XI. Čuda svetovja, skiopt. pred. (s. prof. Stupanj); 15. XI. O postanku verstva (s. Teplý); 22. XI. Spolno vprašanje mladine, skiopt. pred. (s. dr. Poterč); 29. XI. O ta moda, skiopt. pred. (Stupanova); 6. XII. Razvoj srbskih zadrug (s. Juranič); 13. XII. Španija (skiopt. pred.); 20. XII. Nova industrijska revolucija, skiopt. predavanje (s. dr. Reisman); 3. I. (1935) O Čehoslovaški (s. Debenak); 10. I. Mezdno delo in kapital (s. dr. Šegula); 17. I. Razvoj pot ženske, skiopt. pred. (Stupanova); 24. I. Zgodovina delavskega gibanja (s. prof. Teplý); 31. I. Tuberkuloza, socialna bolezen (s. dr. Poterč); 7. II. Amerika in Slovenci (skiopt. pred.); 14. II. Gospodarska in finančna kriza (s. prof. Stupanj); 21. II. Petrolej (skiopt. pred.); 28. II. Socializacija medicine (s. dr. Poterč); 7. III. Rasizem in nacionalno vprašanje; 14. III. Socialna zakonodaja (s. dr. Reisman); 21. III. Zgodovina vel. kmečkih bojev (skiopt. pred.); 28. III. O raku.

Opozarjamo na predavanje, ki je napovedano za soboto. Pridejo naj tudi vsi interesenti za esperanto, da se pogovorimo o otvoritvi novega tečaja.

Jesenice

Kino Radio predvaja — če ne bi bilo uradno kakih drugih odredb — v soboto in nedeljo, dne 13. in 14. t. m. ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilm »Simfonija ljubezni« z Richardom Tauberjem v glavni vlogi. Dodatki običajni. Prihodnji sporeč: »Valček sreče« z Marto Eggerth.

Knjige Cankarjeve družbe se že večejo. Razpošiljale se bodo v začetku oktobra. Javite se hitro kot član, kdor še ni. 5 knjig bo letos za 25 Din. Če pa hoče kdo samo 4 knjige za 20 Din, Molekovo »Sesuti stolp« odpade.

S. dr. Danneberg na svobodi

Težko bolan

Dne 6. oktobra t. l. je bil izpuščen iz deželnosodnih zaporov bivši dunajski finančni referent s. dr. Danneberg in voditeljica soc. dem. ženskega gibanja s. Gabriela Proft.

S. dr. Danneberg je bil v zaporu od 12. marca t. l. in je tuberkulozen. Podati se bo moral v bolnišnico v zdravljenje.

V zaporu se še vedno nahajajo dunajski župan s. Seitz, kljub temu, da je težko bolan in voditelja šuchunda ss. Kellner in sivolasi general Körner in Erlfer. V koncentracijskih taboriščih se nahaja še blizu 500 socialnih demokratov.

Kako nas ogrožajo ...

iz Jugoslavije. Ali bomo tudi mi tako srečni, še ne vemo, čeprav stojimo neposredno pred odhodom.

Prvi transport Poljakov je odšel od nas (Brnau) pred dvema mesecema. Prevoz preko Nemčije pa je nemška vlada zabranila, celo po radiu so nemške oblasti sporočile to prepoved, češ tudi v Nemčiji so brezposelni, pa jih nikamor ne izvažamo. Zato je moral iti transport preko Švice, Avstrije in Čehoslovaške na Poljsko. Na mesto dva dni so uboogi ljudje potovali osem dni!

Nas so že maja meseca vse popisali. Odhod pa ti javijo kar z listkom, ki ga ruder dobi nalepljenega na svoji svetiljki, predno gre v jamo. Po tej objavi imaš še 14 dni časa.

Kakšno gorje je prišlo med nas, nimate pojma!

Naš transport bo odšel 11. oktobra ob 11. uri, drugi pa 21. oktobra ob 11. uri. Vračamo se suhi kot poper.

To pismo pove več kot bi moglo napisati pero najboljšega pisatelja. V njem se zrcali strašna usoda delavca-izseljenca.

Če si z naročnino v zaostanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. ---

Družabni klub socialnih demokratov v Pragi začenja z nastopajočo jesenjo svoje delovanje. Klub prireja ob torkih debatne večere v posebni hotelski dvorani in ima namen navezovati nepristransko sodelovanje in prisrčne stike članov stranke kakor tudi svobodno izmenjavanje mnenj o vseh aktualnih vprašanjih politike gospodarstva in kulture. Ta svobodna tribuna nudi vsem sodelujočim in sodelujočim, posebno pa funkcionarjem in referentom stranke prijetno priljubljenost, da se seznanjajo z najrazličnejšimi vprašanji ter da dobivajo nove inicijative in ideje za delovanje. Vsakokrat se izbere najboljši poklican referent, čemur sledi diskusija tako da udeleženci niso samo poslušalci, ampak lahko tudi uveljavljajo svoje nazore. Večeri so pristopni vsem članom stranke in gostom, ki jih uvedejo člani. Udeležujejo pa se jih tudi pristaši izven Prage, ko prihajajo v mesto.

Nabirajte člane za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Književnost

Socialistični mesečnik »Der Kampf« št. 6 za mesec oktober je pravkar izšel s sledečo vsebino: H. V.: Dunajska konferenca; Otto Bauer: Vstaja kot — napaka; Justus: Avstrijska ustava 1934; O. Rosenfeld (Paris): Akcijska skupnost v Franciji; Franz Himmerlbauer: Teologija, politologija, empirist; Književnost. »Der Kampf« izhaja sedaj v Pragi in stane posamezna številka s poštnino vred Din 10.—. Lahko se naroči tudi potom uprave »Delavske politike«. Bilo bi želeli, da bi imele naročeno to revijo vsaj vse »Svobode« v večjih krajih. Revija namreč stalno razpravlja o vseh aktualnih vprašanjih socialističnega pokreta.

Mariborsko gledališče

Shakespeare: Hamlet

(Režija: J. Kovič)

Shakespeare ne spada med tiste redke umetnike, ki bi se tudi v dramatik, tej najbolj aristokratski panogi umetnosti, postavili na stran izkoriščanih. Živel je v času, ko se je angleška družba pretvarjala iz fevdalistične v meščansko-kapitalistično in vsa njegova umetnost je propaganda takrat še svežega in mladega razreda. Redko kdo se je znal iz proletarijata tako norčevati kakor Shakespeare (Prim.: razgovor obeh grobarjev v Hamletu — v drugih dramah je to še izrazitejše). Prav zato ga je meščanska literarna zgodovina proglasila za zastopnika čiste, netendenčne umetnosti. Toda njegov jezik je tako sladak in njegovo opazovanje ljudi tako občudljivo, da ga bo užival tudi proletarec, ki razume družabne odnose, iz katerih je nastala njegova umetnost. Njegov Hamlet ni zgolj Kraljevič, ampak je postal tip neodločnega in vase zaprtega pesimista vseh časov in slojev.

G. režiser nam ga je postavil z veliko ljubeznijo in trudom na oder. Njegova režija je bila polna duhovitih zunanjih domislic (da omenim le čašo strupa na mizici v ospredju odra, kar sugestivno veže pozornost gledavca na ta važni rekvizit). Toda enotnega okvira delu ni znal dati, ker igra ni segel do dna. Naslovno vlogo je igral jubilat g. Skrbinšek. Njegova zamisel nivojnega, nikoli mirnega Hamleta je zanimiva, čeprav se od Shakespearejeve morda nekoliko oddaljuje. Ofelijo je igrala g. Kraljeva z nam že znano prisrčnostjo. Furjanov kralj nas je tudi to pot presenetil s svojo do dna premišljeno masko. Ostale vloge so bile na običajni višini. Prav bi bilo, če bi igralci bolj gledali na izgovor gotovo težkega in za moje uho nekam trdega Župančičevega teksta. J. A. D.

Patentirali smo izdelavo garantirano nepremočljivega Hubertus-sukna.

Ker nikomur ne prodajamo Hubertus-sukna, dobe se samo pri nas vsem znani

HUBERTUSI

katerih nepremočljivo sukno izdelujemo po patentu št. 7644/31.

Prosimo pazite!

Samo s patentnim zaščitnim znakom naznačeni Hubertusi so pravi

Tivar-Hubertusi

iz garantirano nepremočljivega sukna

TIVAR-OBLEKE

